

ENTREVISTA

Albert Hauf

FILÒLEG

► ► ►
Això sembla posar en dubte la capacitat de la nostra intel·ligència davant el joc d'espills de la mentida organitzada i la simulació cortesana, ben representat per l'artífici de la Vidua Reposada. Tirant, que en el fons no rebutja Carmesina tot i haver cregut que es prostitueix amb un esclau negre, és víctima d'aquest tipus d'engany. Alguna cosa falla quan tot és tan fàcil de manipular. La galeria de testes coronades deixa molt que desitjar. Són gent aparentment poderosa, però de fet incapaç de defensar un reialme. El rei d'Anglaterra posa la corona en mans d'un ermità vell que viu d'herbes, refiant-se d'un somni. El rei de Sicília no és qui creu ser, sinó fill d'un forner. L'emperador de Constantinoble és un cas patètic d'impotència senil. Plora, s'espanta i es deixa enganyar. La voluntat de caricatura en aquesta obra polifònica, que ofereix moltes possibles lectures, em sembla òbvia.

P.D.I. Què aporta el 'Tirant' a la novel·la occidental?

A.H. Ian Watt, en un llibre sobre els orígens de la novel·la, *The Rise of the Novel*, apunta la tendència a defensar que com a gènere literari realista comença el segle XVIII, amb Defoe, Richardson i Fielding, perquè Moll Flanders és un lladre, Pamela una hipòcrita i Tom Jones una màquina de fornicar... Crec que això és una visió molt simplista, que en tot cas no exclouria el *Tirant*, en què, com ja he apuntat, guanyen els més pragmàtics, cíncics i aprofitats. L'única amant que es manté fidel a un codi cortès, Carmesina, confessa al final, com a lliçó de *carpe diem*, que s'ha equivocat perquè no sabia què era l'amor. I és que, com bé mostra l'emperadriu, que sap molt bé que si l'agafen *in flagranti* amb el seu amant, passarà a formar part del més terrible martirologi, una tesi de l'obra sembla ser: "Qui no s'arrisca no pisca". Per això s'encomana als Reis Mags i obté no solament la satisfacció del seu desig sexual, sinó després el premi final de casar-se i de regnar amb Hipòlit. El pecat, doncs, només ho és si és descobert! Aquesta descripció potser tracta d'evocar la moral laxa del palau del banyut duc de Gandia. Sigui com sigui, Fielding és evident que imita Cervantes, i ja he apuntat que Cervantes fou un lector intel·ligent del *Tirant*. És possible que Ariosto n'hagués llegit la versió italiana i que a través de l'*Orlando furioso* Shakespeare coneguera alguns episodis tirantians. Un llibre recent del senyor Anyó així ho defensa. En tot cas, el *Tirant* és la millor novel·la medieval escrita en català. Té molta més empena, ironia i realisme vital que no el *Curial*.

REPRODUCCIÓ D'UNA PÀGINA DE 'TIRANT LO BLANC'

P.D.I. Parli dels avantatges del CD-ROM amb les concordances lematitzades...

A.H. Són evidents, i més ara que hom s'ha fet ressò de la publicació d'una versió digitalitzada de la poesia d'Ausiàs March deguda a la iniciativa de Barcino. Les concordances són un poderós estri de treball que permet mparar amb facilitat la llengua i el pensament d'un autor. Les considero imprescindibles. Jo mateix, pels anys 70, quan els ordinadors ocupaven tota una immensa sala, vaig enllestir unes concordances marquianes al Computer Centre de la Universitat de Galles. Només en vaig poder publicar, el 1983, una mínima part, perquè aleshores ací ningú no va mostrar el més mínim interès per un projecte que volia fer extensiu el *Tirant*. Al contrari, un famós filòleg va manifestar que "això de les maquinetes no li havia deixat agafar el son". Més tard, el Dr. Rafel va activar a la universitat de Barcelona unes concordances

lematitzades del *Tirant* que ocupen un munt de gruixuts volums xerografiats. Em consta que l'IIFV de la Universitat d'Alacant ha continuat aquesta iniciativa, amb el mecenatge de l'AVL... Hem passat d'un extrem a l'altre i caldria coordinar els esforços. La Dra. Anna Peirats també n'ha enllestides unes de l'*Spill* de Jaume Roig, que acompanyaran la seva edició d'aquest clàssic. Això permetrà de fer comparacions sistemàtiques. Ja no tindrem excuses per activar l'estudi lingüístic del *Tirant*.

P.D.I. Parli de la discussió sobre l'autoria de l'obra...

A.H. Tant el pròleg com l'epíleg són prou específics sobre el tema. Així i tot hi ha hagut força teories que demostren, entre altres coses, que la filologia no és cap ciència exacta. Hi ha qui diu que només els primers capítols són obra de Martorell. Un altre afirma, amb arguments no prou sòlids i sense base documental, que tota l'obra va sorgir de la ploma de Roís de Corella. El mateix Riquer ha tingut dos posicionaments diferents, fins a concloure que tot el llibre és de Martorell. Allò que sabem de cert, gràcies al meu deixeble Chiner, és que Martorell va empenyorar el manuscrit i que els editors en tenien un de *tot acabat*. Però no sabem si fou Galba qui el va acabar o retocar. També ens consta que el text del full manuscrit conservat coincideix amb el del text imprès. Considero que cal evitar les afirmacions indocumentades i que les hipòtesis, com ara les del col·lega Turró, són sempre interessants si estimulen noves recerques. Desconeixem

fins a quin punt el llibre és un roman à clef. Hi ha evidència que les tripulacions de l'esquadra borgonyesa de la qual parla Wavrin, tornant de Constantinoble, van fer escala a Barcelona, on van participar en la guerra civil catalana. No convé tampoc menysprear la recerca feta per especialistes en tècniques d'estilometria textual. He de dir que m'ha impressionat el domini que Martorell té de les fonts teològiques, oracions, dret canònic i filosofia, que, com a mínim, demostren que tenia una bona biblioteca.

P.D.I. Parli d'autors valencians d'ara, amb qualitat, que hagi llegit...

A.H. Hi ha una bona floridura. Alguns centrats en la cínica realitat contemporània; d'altres que es dediquen a la novel·la historiogràfica. La nòmina dels poetes és vastíssima, com ho són les capelletes. Però renuncio a opinar sobre el tema, remetent-vos, això sí, a la revista *Caràcters* que edita el col·lega Vicent Alonso del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València. Compreneu que ja tinc suficients problemes...

P.D.I. Com veu la situació del valencià, avui a la Comunitat de València?

A.H. D'una banda crec que, com arreu del domini lingüístic, els joves reben una formació a l'escola i a la universitat que la meua generació no va tenir. D'una altra, els indicadors negatius són evidents. Les enquestes recents, tant la subvencionada per l'AVL com la de la mateixa Generalitat Valenciana, assenyalen un retrocés alarmant, que la presència massiva d'immigrants agreuja més i més. Alacant és ja una zona castellanitzada, i a València capital cada vegada es parla menys el valencià. Si a això hi afegiu una política de sistemàtica instrumentalització de la llengua, com a moneda electoral, la panoràmica pot resultar depriment. Tanmateix hi ha aspectes positius: un nucli sòlid de professionals motivats, institucions com Escola Valenciana, bons docents, les universitats, etcètera.. Fins i tot el recent dictamen de l'AVL (una institució de la qual qui menys en sap més en parla i més malament!), no deixa de ser positiu. Però viure a València en valencià és cada dia més difícil i exigeix una constant mobilització d'esperit. Obres com el *Tirant*, que serien del tot impossibles sense una harmònica conjunció de forces, sense Lluïll, Metge, els traductors de Sèneca i de la *Fiammetta*, donen testimoni de la necessitat d'una més intensa col·laboració entre tots els que compartim una mateixa llengua i cultura. Això ho tenen molt clar els que volen convertir València en una Castella novíssima.

EL QUIOSC

PEPO TAMARIT

Afers. Número 49. EDITORIAL AFERS. Catarroja, primavera, 2005.

El dossier està dedicat a *Els fonaments del segle XXI*, coordinat i presentat per Vicent S. Olmos i Vicent L. Salavert. A més de les seccions *Recensions* i *Ressenyes culturals*, podem llegir l'article *La formació professional del mercader català a la baixa Edat Mitjana*.

Catalunya Música. Número 245. PALAU DE LA MÚSICA CATALANA. Barcelona, març, 2005.

Podem llegir una entrevista al baix nord-americà Eric Halfvarson, que ha interpretat al Liceu *Borís Godunov*. El mític pianista Daniel Barenboim interpretarà peces de Bach al Palau de la Música el 15 d'abril pròxim.

Claror. Número 48. FUNDACIÓ PRIVADA CLAROR. Barcelona, març, 2005.

Aquesta revista, dedicada als esports, la salut, la cultura i el lleure ofereix una entrevista al porter d'handbol del Barça David Barrufet. També podem llegir un reportatge sobre la síndrome de la classe turista i un altre sobre el menjar japonès.

“La veritat és que viure a València en valencià és cada dia més difícil i exigeix una constant mobilització d'esperit”